

// השתלשלות ההלכה //

מאכלים הבאים בתוך הסעודה

אִתְּמַר: הביאו לפניהם תאנים וענבים בתוך הסעודה,

אמר רב הונא: טעונים ברכה לפניהם ואין טעונים ברכה לאחריהם. וכן אמר רב נחמן: טעונים ברכה לפניהם ואין טעונים ברכה לאחריהם. ורב ששת אמר: טעונין ברכה בין לפניהם בין לאחריהם, שאין לך דבר שטעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו אלא פת הבאה בכסנין בלבד...

אמר רב פפא: הלכתא: דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה – אין טעונים ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם. ושלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה – טעונים ברכה לפניהם ואין טעונים ברכה לאחריהם.

תלמוד בבלי, ברכות מא, ב

הגמרא עוסקת בפירות שהוגשו תוך כדי הסעודה. פירות בדרך כלל מגיעים לאחר הסעודה או בין הסעודות, והם לא נחשבים חלק מהסעודה עצמה. האם יש צורך לברך עליהם? בגמרא מופיעות כמה דעות וכן פסיקת הלכה.

(1) סדרו את הדעות השונות בסוגיה: מה אומרת כל דעה, ומהי הפסיקה של הגמרא?

רש"י מסביר את דברי רב פפא באופן הבא:

”דברים הבאים מחמת הסעודה”: ללפת בהן את הפת.

”אין טעונין ברכה”: דהוו להו טפלה, הלכך כל מידי (=כל דבר), בין מזון בין פירות, שהביאו ללפתן אין בו ברכה לא לפניו ולא לאחריו.

”שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה”: כגון דייסא, וכן כרוב ותרדין שאינן לפתן, ובאין למזון ולשובע.

התוספות אינם מסכימים עם רש"י:

”הלכתא דברים הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה”: פירש הקונטרס (=רש"י) ללפת בהן את הפת, אין טעונין ברכה - דהוו להו טפלה. ולא נהירא (=זה לא מובן), דאם כן מתניתין היא, דמברך על העיקר ופוטר את הטפלה, ומאי קא משמע לן?...

(2) מדוע התוספות אינם מקבלים את ההסבר של רש"י?

המשך דברי התוספות:

על כן פירש רש"י: ”דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה” - כלומר, הרגילים לבוא מחמת הסעודה בפת, שרגילים לאוכלן עם הפת, כגון בשר ודגים וכל מיני קדרה, והביאן בתוך הסעודה, אין טעונין ברכה לפניהם ולאחריהם אפילו אוכלן בתוך הסעודה בפני עצמן בלא פת, דכיון דמשום פת הם באין - הפת פוטרן. אבל ”דברים שאין דרכן לבוא בתוך הסעודה”, כגון תמרים ורמונים ושאר כל פירות שאין רגילים ללפת בהן את הפת, טעונין ברכה לפניהן דכיון דלאו משום לפתן אתו (הם לא נאכלים עם הלחם) אין הפת פוטרן.

3) מלאו בטבלה את דעותיהם של רש"י ותוספות:

תוספות	רש"י	
		מה הם "דברים שבאים מחמת הסעודה"?
		מדוע לא צריך לברך לפניהם?
		מה הם "דברים שבאים שלא מחמת הסעודה"?
		מדוע צריך לברך לפניהם?

4) בין ההסברים של רש"י ותוספות שקראתם ישנם הבדלים עקרוניים, שיכולים ליצור נפקא מינה, כלומר מקרים שבהם מה שרש"י יפסוק להלכה יהיה שונה ממה שהתוספות יפסקו. חשבו בעצמכם על שני מקרים כאלה.

5) כיצד אנחנו פוסקים למעשה, כדעת רש"י או כדעת התוספות?